

13 Parasjah Sjemot שמות (=Namen)

Thora: Sjemot 1:1-6:1

Haftarah: Jesjahoe 27:6-28:13; 29:22-23

Je zult ontdekken, dat de drie kostbare geschenken, die G'd aan Israël gaf, allen gegeven werden na veel lijden: de Thora, Eretz Jisraël en het Komende leven. Shemot Rabbah 1:1

Dit wekelijks Thora gedeelte begint met de vertelling van één van de beroemdste verhalen uit de hele menselijke historie - het verhaal van de Uittocht van de Kinderen Israël's uit Egypte. G'd Zelf biedt een werkljn aan om dit gedeelte te helpen uitleggen. De werkljn wordt in Sjemot 2:23-25 gevonden:

"In deze lange tussentijd was de koning van Egypte gestorven. De Kinderen van Jisraël zuchtten onder de dwangarbeid, ze schreeuwden het uit en hun hulpgeroep steeg van de werkplaatsen op tot G'd. G'd vernam hun angstgeschrei en dacht aan Zijn Verbond met Awraham, met Jitschak (Izaäk) en met Ja'akov (Jacob). G'd hield het oog gericht op de kinderen van Jisraël en G'd nam het Zich ter harte" (cursief door ten Kate).

De werkwoorden van deze verzen zullen onze werkljn bepalen in onze uiteenzetting van *Parasjah Sjemot*.

- G'd vernam hun angstgeschrei.
- G'd dacht aan zijn verbond.
- G'd hield zijn oog gericht op de Kinderen van Israël.
- G'd nam het Zich ter harte

G'd vernam hun angstgeschrei

G'ds schijnbaar zwijgen.

Wanneer is genoeg, genoeg? Het antwoord is, als U G'd bent, wanneer Uw wil stipt is uitgevoerd. Door twee hele hoofdstukken heen hebben het huilen, het kermen en het kreunen van de mensen van Israël vanwege de harde Egyptische slavernij van de bladzijden geschreeuwd. Wat was het punt van al dit lijden onder de kinderen van Israël? Door heel de eerste twee hoofdstukken wordt G'ds naam zelfs niet genoemd. Het is als of Hij Zijn gekozen volk in de steek had gelaten! Het feit is echter dat G'd precies bedoelde wat Hij Jacob verteld had toen hij voor het eerst in Egypte kwam. G'd zei: "Ik Zelf ga met je mee naar Egypte en Ik Zelf zal er je zeker weer vandaan laten trekken...." (Beresjiet 46:4). Zelfs temidden van de ellende van hun rugbrekend werk was G'd daar. Zelfs ofschoon we in de eerste twee hoofdstukken niets over het spreken van G'd lezen, was Hij niettemin luisterend daar. Hij was stil. Maar in Zijn zwijgen verwezenlijkte Hij verscheidene belangrijke dingen.

A. Tuchtiging.

Ten eerste was G'd in het proces van het tuchtigen van Zijn kinderen toen Jacob voor het eerst naar Egypte ging met de bedoeling daar alleen maar tijdelijk te verblijven. Het werd verondersteld om een tijdelijk verblijf te zijn. Maar zoals in eerdere *parasjot* werd waargenomen, veranderde het tijdelijk verblijf in een permanente bewoning. Israël begon verlost te worden door wat ook voor attracties die Egypte te bieden had. Kortom zij begonnen te assimileren en verloren hun familiekenmerken. De *Shemot Rabbah* commentarieert over deze gedachte, ofschoon met een lichte overdrijving, wanneer deze zegt: '... toen Joséf stierf, schaften zij de rite van de besnijdenis af. Zij zeiden: "Laat ons als de Egyptenaren zijn. Omdat zij dat deden, keerde de Heilige, Gezegend zij Hij, de liefde die Egyptenaren hen toedroegen om in haat.'

In plaats van zich dus neder te zetten en huizen te bouwen zouden de kinderen van Israël plannen hebben moeten maken om Egypte zo spoedig als mogelijk te verlaten. In alle eerlijkheid gezegd; zij woonden in een stuk van het vruchtbaarste deel van heel Egypte, juist aan de oostelijke hoek van de Nijldelta. In een tijd van hongersnood was daar tenminste water en weidegronden voor hun kudden. Niettemin was het Beloofde Land, Kanaän. De kinderen Israëls zouden het land van hun verzoeking moeten verlaten en naar hun Beloofde Land optrekken toen de hongersnood tot rust kwam. Door in plaats daarvan in Egypte te blijven, maakten de mensen zichzelf volledig kwetsbaar voor de Egyptische cultuur, waaraan zij begonnen deel te nemen. Vanwege dit was G'd in een pijnlijk proces van Zijn kinderen te tuchtigen. In overeenstemming daarmee lag Israël's zonde in het navolgen van de

wegen van het omringende volk en het pogen hun identiteit te verliezen. Door heel hun "geschiedenis viel Israël iedere keer in de zonde van de assimilatie, wat steeds eindigde in slavernij, net zoals in Egypte. Berkowitz is (op grond van enkele Joodse schrijvers) van mening, dat de Joden van de 19de en 20ste eeuw in Duitsland misschien één van de meest geassimileerde van alle Joodse generaties was: We weten allemaal de afschuwelijke gevolgen die resulteerden in de slavernij in de dodenkampen. Assimilatie leidt daarom onveranderlijk tot kermen en kreunen.

(politiek werden de Joden in het algemeen na de Eerste Wereldoorlog schuldig verklaard aan de slechte economie in Duitsland. Zij werden daarmee de zondebok. Omdat in de kampen het grootste percentage orthodoxe Joden omkwamen en niet vooral de geassimileerde Joden, moet m.i. getwijfeld worden aan de oorzaak van assimilatie voor de holocaust - de vertaler J.H. ten Kate).

B. Geestelijke groei.

Een tweede reden voor G'ds schijnbaar zwijgen is dat hij een of andere diepe geestelijke groei in de mensen van Israël als volk deed ontstaan. Dit *Thoradeel* heeft voor het eerst sinds het verhaal over Adam, dat er geen enkel individu in het centrum van het verhaal staat. Dat verandert later, in hoofdstuk twee, waar Mosje op de voorgrond komt. Maar in het begin van Sjemot is het niet een individu maar een volk dat de algemene aandacht trekt - de kinderen Israëls. Sjemot vertelt hoe G'd hen voorbereidt voor zowel verlossing als voor het bestaan als natie. Dit proces van voorbereiding wordt door het Schriftgedeelte beschreven als een zuiveringsproces. Het beeldt de kinderen Israël's af als een stuk kostbaar metaal (zoals goud) en de harde slavernij als de metaalzuiveraar waarmee onzuiverheden worden weggebrand en het zuivere kostbare metaal achtergelaten wordt. Andere Schriftgedeelten verwijzen ook door deze termen naar het slavernijverhaal. Dewariem 4: 20 zegt bijvoorbeeld: "jullie heeft Hij uit de ijzeroven, uit Egypte gevoerd om voor Hem een volk als eigen bezit te zijn". Jesjahoe drukt dit op een overeenkomstige wijze uit door te zeggen: "Zie, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver. Ik heb u beproefd in de smeltoven der ellende" (Jesjahoe 48:10). Daarom moest er voor Israël kermen en kreunen zijn. Het was G'ds manier om hen voor te bereiden om een natie te worden. Het was alsof velen vandaag zeggen zouden: "geen moeite, geen winst!"

Maar een modern Joods denker stelt het op een zuiverder en krachtige wijze als volgt: "Verbanning is een ervaring die op gelijke voet staat met de openbaring op de Sinaï en de vestiging in het Beloofde Land... maar daarvoor zou Israël teruggebracht zijn tot het dode niveau van alle naties, zoals andere volken, die niets anders hebben dan een land en een regering, geheel opgaand in hun werelds en tijddodend bestaan en de laagste algemene cultuur ... Wat zij nodig hebben is verbanning, geen revoluties, niet de internationalen of een verbond van naties, maar duidelijk en eenvoudig verbanning die hen reinigen, zuiveren en onderwijzen zal om de bedoeling van de wereld te begrijpen, van mannen, van kameraadschap, van mededogen, van waarheid en recht.

Nog een andere afstammeling van Jacob stelde het zoals dit:

"Houdt het voor enkel vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoeken valt, want gij weet dat de beproefdheid van uw geloof volharding uitwerkt. Maar die volharding moet volkomen doorwerken, zodat gij volkomen en onberispelijk zijt en in niets tekort schiet" (Jacobus 1:2-4)

Aldus gebruikte G'd hun vreselijke slavernij voor het zuiveringsproces. Hij voltooide een volk in heiligheid en in dat proces bereidde Hij een natie voor.

C. Om te onderwijzen.

Er is voor de slavernij nog een derde reden. Deze is nog positiever! Het was zoals Nechama Leibowitz het noemt "een opvoedingsdoel." Via hun slavernij in Egypte gaf G'd Israël vele voorwerpen, die konden gebruikt worden om een grondige geestelijke waarheid te leren. Er zijn vele zulke lessen doorheen heel de *Thora*. Eén zo'n voorwerp-les wordt gevonden in het begrip van een "vreemdeling" te zijn. De Heer vertelt bijvoorbeeld Zijn volk: "Een vreemdeling mag je niet krenken, noch hem verdrukken, want je bent zelf vreemdeling geweest in het land Egypte" (Sjemot 22:20).

Hoe kon Israël weten hoe zij een vreemdeling dienden te behandelen? Zij konden zich herinneren hoe het was toen zij zelf vreemdelingen in Egypte waren.

D. Een verlossingsbeeld.

Tenslotte is er voor de slavernij een vierde reden: dat G'd de kinderen van Israël voor verlossing voorbereidde. Zij zouden nooit ten volle de vrijheid van verlossing begrijpen als zij de boeien van slavernij niet hadden ervaren. In deze slavernij en de voorbereiding voor de verlossing, begon G'd een zorgvuldig kunstig portret te schilderen van de persoon en het werk van Jesjoea, onze Bevrijder, onze Verlosser, die ons vrij zet uit de slavernij van de persoonlijke zonde. In de Egyptische slavernij was G'd druk bezig het beeld van de hopeloosheid, het afgrijzen, het lijfeigendom en de vergeefsheid van de slavernij voor iemand en de zonde te schilderen. Dit is nodig om zondaars te overtuigen van hun behoefte aan persoonlijke verlossing, gevonden in de Ene die groter is dan Mosje - Jesjoea. Aldus waren er in verscheidene van de eerste hoofdstukken van Sjemot veel Israëlieten die rouwden. Dit lijden werd verder verergerd door G'ds schijnbaar zwijgen. Maar ofschoon het scheen alsof G'd Zich tijdens de Israëlietische slavernij in Egypte op de achtergrond hield, was Hij niet inactief. Hij vertelde ons dat Hij inderdaad het kermen vanwege hun lijden in de slavernij hoorde. Vervolgens verwezenlijkte Hij betekenisvolle verlossende dingen, die de meesten niet zouden hebben opgemerkt

G'd dacht aan Zijn Verbond.

Wat deed G'd nadat Hij het kermen van de kinderen Israëls hoorde? Het zegt dat Hij "dacht aan Zijn Verbond (=covenant) met Awraham, met Jitschak en met Ja'akov." Natuurlijk vergat G'd nooit dat covenant! De schrijver schrijft eenvoudig vanuit het menselijk standpunt. Bovendien voegt Rabbi Hertz toe: "Niet dat Hij het had vergeten, maar nu was de gelegenheid gekomen voor de vervulling van Zijn barmhartige doelen." Joodse commentatoren verklaren dikwijls dat wanneer goede dingen aan ons worden gedaan, dat zo is omdat we die verdienen. Maar in Sjemot is de situatie totaal anders. G'd stond op het punt één van de beste dingen voor Zijn volk te doen (hen verlossen), toch is er hier geen verdienste. De Kinderen Israël's die de pil van assimilatie hebben geslikt, zijn nu voor barmhartigheid aan het uithuilen bij de Heer. Dan zegt 2:24 dat G'd hun geschrei hoorde en Hij voor hun redding kwam. Er is geen verdienste bij betrokken. Wat G'd voor hen deed was puur vanwege twee redenen. Het was om de belofte aan de Patriarchen en niet vanwege Israël's verdienste. Zelfs de *ArtScroll Chumash* zegt op dit punt: "Zelfs toen de Joden G'ds interventie niet verdienden, is Hij nog altijd gebonden door het covenant met de Patriarchen. Ofschoon de verdienste van de Patriarchen niet voldoende geweest kan zijn om G'ds redding te verdienen, een covenant is per definitie onschendbaar." Met andere woorden, een covenant is een covenant - een wettelijke bindende overeenkomst tussen twee of meer partijen. "In alle gevallen was de plechtige verbintenis van één partij met een andere en de belofte van betrouwbaarheid fundamenteel." G'd maakte zo'n wettelijke overeenkomst met de Patriarchen en in essentie verpandde Hij Zijn leven, als het mogelijk was (zie Beresjiet 15) als een teken van Zijn belofte om Zijn covenant te houden. Ondanks al de wreedheid van Egypte en al de assimilatie of de zelfvoldaanheid van Israël, beloofde G'd de Israëlieten uit Egypte terug te brengen en hen het Land Kanaän te geven. Aldus is het op de grond van deze plechtige beloften, dat G'd nu handelt.

G'd hield Zijn oog gericht op de Kinderen van Israël

In 2:25 lezen we dat "G'd het oog gericht had op de kinderen van Jisraël." Wat zag Hij? De eerste twee hoofdstukken vertellen ons wat Hij zag. Samengevat:

In 1:1-6 zag G'd de eerste generatie van de kinderen Israëls aankomen in Egypte en van het toneel verdwijnen. In de verzen 7-14 zag G'd het buitengewone lijden van de tweede en volgende generaties. In de verzen 15-22 zag G'd de episode van de vroedvrouwen. In de hoofdstukken twee en verder tenslotte zag G'd Mosje.

Anders stellend, in hoofdstuk één zag Hij het volk, in hoofdstuk twee en vervolgens zag Hij Mosje, diegene die Hij zou roepen als de bevrijder. De Heer zag deze lichamelijke dingen. Het meeste ervan was een droevig en vies gezicht van miserabele geslagen slaven, volledig aan de Far'o's onderworpen. Maar deze dingen kon iedereen zien. Wat zag G'd, dat een ander niet zag?

Wat mensen niet konden zien.

Eén ding dat Hij zag was de mogelijke twijfels in de gedachten van de ouderen. Zij herinnerden zich de beloften aan de Patriarchen. Zij kunnen zich ook hebben afgevraagd of G'd het Zich ook herinnerde. Aldus stond begrijpelijk G'ds betrouwbaarheid hier op het spel in de gedachten van enigen van het volk. Misschien is dat één reden waarom ons verteld wordt dat G'd Zijn covenant met de Patriarchen herinnerde.

Iets anders dat G'd zag, was de mate waarin de zonde en het ongeloof de kinderen Israël's hadden gedomineerd. Eén voorbeeld staat in 2:13-14. In dit voorbeeld trachtte Mosje tussenbeide te komen tussen twee Israëlieten toen die vochten. Zij wilden geen enkele bemiddeling accepteren en bespotten Mosje toen hij probeerde om recht aan te bieden. Wees er zeker van dat niet alle gevoel van goed en kwaad uit het volk verdwenen was. (Merk bijvoorbeeld de stelling op in 1:21 betreffende de vrees voor G'd onder enige van de Hebreeuwse vroedvrouwen.) Maar niettemin had Israël pijnlijke behoefte aan rechterlijke instructies. Daarom begon G'd het proces dat hen uiteindelijk naar de Sinai zou leiden.

Het meest van alles zag G'd een echte knoeiboel. Hij zag de wreedheid van de Egyptische koningen. Hij zag de hopeloosheid van de Hebreeuwse slaven die hen deden naar Hem uitschreeuwen.

Wanneer er daarom staat, dat G'd het zag, zou het ook betekenen dat Hij notitie van hun miserabele toestand nam en met mededogen bewogen werd om daaraan iets aan te doen, om die te verbeteren. Hierdoor leren we, dat G'd geen koude, harde G'd is Die alleen handelt om een belofte te houden. In plaats daarvan vinden we dat Hij reëel is en bewogen door mededogen, barmhartigheid en liefde voor Zijn volk.

G'd nam het Zich ter harte

Is er iets in de wereld dat altijd bestond en waarvan G'd geen kennis van had? Natuurlijk is het antwoord daarop een hartgrondig "Nee!" Als dat het geval is, wat betekent dan de Hebreeuwse tekst in 2:25 zoals het vertaald wordt: "En G'd wist [het]," וידע אלהים. Het Hebreeuwse woord vertaalt met "wist" is van de wortel ידע, die ofschoon deze betekent "te weten", meer uitdrukt dan alleen maar intellectuele kennis. Het is een woord welk bijvoorbeeld gebruikt wordt in verbinding met een huwelijksrelatie, bijzonder m.b.t. het seksuele gedeelte ervan. Aldus spreekt het van een diepe intieme en persoonlijke kennis. Wanneer wij lezen, dat "G'd wist" moeten we daarom begrijpen, dat er enkele dingen over de situatie waren waarvan alleen G'd intieme kennis had. Vandaar de vertaling van Dasberg voor וידע אלהים: "En G'd nam het zich ter harte". Wat het ook was dat G'd zag, het zette Hem zeker tot acties aan die nu klaar waren om nu te worden uitgevoerd. Aan de ene kant zouden deze acties gebaseerd worden op een intieme kennis van de mensen die Hij kende. Aan de andere kant zouden deze acties gebaseerd worden op de aard van de situatie waarin zij zich bevonden.

De man van het juiste tijdstip.

Eén ding dat G'd wist, was dat het nu tijd werd om een bevrijder, Mosje, te doen opstaan. In overeenstemming daarmee focust de vertelling zich nu op die enkele man. Wees er zeker van dat we geen complete biografie van hem geven. Inderdaad is de *Thora* geen psychologische novelle en deze laat zich ook niet in met overtuigende biografische nieuwsgierigheid. Dit deel voorziet aan ons echter genoeg informatie om te zien hoe G'd deze grote bevrijder vormde, kneedde en voorbereidde.

Aldus is één van de dingen die we eerst - verreweg het meeste - over Mosje leren, dat hij diende te groeien in verscheidene gebieden van zijn leven om voor G'd geschikt te zijn om hem effectief als een leider te gebruiken.

1. *De Vijand te kennen.*

Eerst diende Mosje zijn vijand te kennen. Dit is waarom de Heer hem had laten opgroeien in Far'o's huishouding. Want Mosje moest in staat zijn voor de koning te staan en zich te beheersen voor zo'n verhoor. Vervolgens diende hij te weten hoe de Egyptenaren zouden reageren en responderen. Tenslotte, vóórdat hij kon vluchten uit Far'o's machtig leger, diende hij de kenmerken van dat leger te kennen. Het is altijd noodzakelijk om te weten hoe de vijand functioneert als we hem te slim af willen zijn. Aldus maakte G'd Zich er zeker van dat de effectiefste gebeurtenissen zich zouden voordoen die het mogelijk zouden maken om de grote profeet, wetgever en bevrijder opgevoed te krijgen, niet als een gewone Egyptenaar, maar als een lid van de eigen huishouding van Far'o zelf.

Op dit punt zouden wij opmerken dat, in tegenstelling met een algemene misvatting, Mosje waarschijnlijk niet werd opgevoed als Far'o's zoon. De tekst zegt in 2:5 dat het Far'o's dochter was, niet zijn vrouw, die baby Mosje vond. Terwijl Mosje aldus zeker in Far'o's huishouding werd

opgevoed en voorzien van een koninklijke opleiding en achtergrond, was Mosje toch niet de volgende in lijn om Far'o te zijn.

2. *Om zijn eigen volk te kennen.*

Daarna diende Mosje zijn eigen volk te kennen. G'd onderwees hem dit op verscheidene manieren. Eén manier was voor Mosje om bij de Hebreeuwse slaven te zijn en de misère en de onrechtvaardigheden te zien welke hen troffen. In dit opzicht lezen we in 2:11,13: "toen Mosje... eens naar buiten naar zijn broeders ging en naar hun dwangarbeid keek, zag hij een Egyptische man een Hebreeuwse man, één van zijn broeders, slaan." Ook "waren daar de volgende dag twee Hebreeuwse mannen aan het vechten..." De schrijver van de Hebreeënbrief becommentarieert dit en vertelt ons wat Mosje nog meer zag en hoe de Heer het in zijn leven gebruikte. In Hebreeën 11:25 wordt ons verteld dat Mosje "heeft liever met het volk G'ds kwaad verdragen dan tijdelijk van de zonde te genieten". Met andere woorden, G'd werkte in zijn leven om zich te doen identificeren met het volk voor wie hij geroepen werd om die te dienen en te leiden. Nadat hij zijn eigen rechtvaardigheidsgevoel in praktijk probeerde te brengen toen hij het misbruik zag, vastgelegd in hoofdstuk twee, werd Mosje verdreven naar Midian, waar hij niet alleen zijn vrouw vond, maar ook voor ongeveer veertig jaar als een herder werkte. Dit zou voor hem blijken een periode van de effectiefste training te zijn. Hij zou leren dat het leiden van G'ds schapen (mensen) erg veel lijkt op het leiden van wollige dieren. Toen daarom voor Mosje de tijd kwam om het volk van G'd te leiden, was hij meer dan klaar nadat hij getraind was door de Heilige.

3. *Om zichzelf te kennen.*

Het derde gebied van kennis dat Mosje diende te hebben, was om een degelijke kennis van zichzelf te hebben. Want het incident met de Egyptische man die de Hebreeuwse slaven sloeg, liet Mosje twee dingen over Zichzelf zien. Het toonde aan Mosje dat hij een diep innerlijk gevoel van rechtvaardigheid had. Maar het gaf hem ook aan dat hij soms neigde tamelijk impulsief te handelen, misschien uit onbeheerste emotie. Later in zijn leven zou deze karaktereigenschap nog een deel van de reden zijn waarom de Heer hem het voorrecht om het Beloofde Land binnen te gaan zou ontnemen. G'd vond het nodig om hem te laten zien dat dit gebied van zijn leven verbetering behoeft. Een ander voorbeeld van de behoefte voor Mosje om een betere kennis van zichzelf te hebben is gelegen in het tweegesprek tussen hem en G'd in hoofdstuk drie. Nadat de Heilige hem een belangrijke openbaring van G'd Zelf gaf en Hij hem tot zijn opgedragen taak riep, begon Mosje bezwaren te opperen. Nechama Leibowitz geeft een uitstekende samenvatting van de aard van Mosje's afwijzing van G'ds zendopdracht. Zij merkt op dat zijn bezwaren bij hem begonnen, met heel zijn eigen waargenomen persoonlijke ongeschiktheid naar voren te brengen om zich dan te verschuilen achter zijn volk en tenslotte alleen botweg te weigeren. Het was voor Mosje belangrijk om in dit licht zichzelf te zien voordat hij G'ds volk begon te leiden. Hij had het nodig om zijn eigen zonde te zien in het licht van G'ds heiligheid om de echte nederigheid te hebben die nodig was om G'd op zo'n machtige wijze te dienen. G'd verzekerde Zich ervan dat Mosje voldoende nederig zou zijn. Hij verzekerde Zich er ook van dat Mosje zou inzien dat de bekwaamheid van G'd groter is dan al zijn eigen onbekwaamheden. Dat is waarom Mosje het nodig had om zichzelf beter te kennen, opdat hij in staat zou zijn om totaal op de macht van de Heer te vertrouwen eerder dan dat hij zou trachten om in zijn eigen vlees op zo'n belangrijke zendopdracht te gaan.

4. *Om G'd te kennen.*

Het laatste ding dat Mosje nodig had, was om G'd Zelf te kennen! Aldus zien we in hoofdstuk drie één van de grootste momenten van openbaring die ooit plaats vond tussen G'd en mens. Het was in deze passage dat G'd Zijn persoonlijke naam aan Mosje openbaarde. Door dat zo te doen openbaarde G'd evenzo Zijn persoonlijk karakter aan Mosje. De stelling is waar dat: "voor het Hebreeuws een 'naam' een kortschrift voor een 'karakter' is." Om zo'n moeilijke taak te verrichten, als waar Mosje voor geroepen was om uit te voeren, diende hij enige ontzagwekkende dingen over zijn G'd te kennen, hij diende meer te weten over G'ds karakter. Dit was één van de doelen bij het brandende braambos. Bovendien is het de enige keer in de *Tenach*, waar God verklaarde wat één van Zijn namen werkelijk betekende. Daar dit zo'n belangrijke sectie van deze *parasjah* is, hebben we zelfs een mini-werklijn ontworpen om ons te helpen de passage te doorgronden:

1. De context van de openbaring.
2. De plaats van de openbaring.
3. De betekenis van de openbaring.
4. Het doel van de openbaring.

1. De context van de openbaring.

Vanuit een literair gezichtspunt zijn er twee dingen in de context welke dienen om de nadruk te leggen op de doelen van deze openbaring. De eerste is de samenvattende stelling aan het eind van hoofdstuk twee. Nadat de auteur de wanhopige schreeuw die vanuit de Israëlitische slaven naar boven steeg beschreven heeft, wordt ons verteld dat de Heilige inderdaad daarvan notitie nam. Hij hoorde en Hij had er zorg over. Om te tonen dat Hij bewogen was om voor Israël te handelen, volgt onmiddellijk *het verhaal van de braambosopenbaring!*

De tweede stelling in de context van het doel voor deze openbaring in hoofdstuk drie, is de wijze waarop de openbaring gegeven werd. G'd sprak vanuit een doornstruik [een braambos] tot de leider die Hij aan het voorbereiden was. Zoals we dadelijk zullen zien als we de volle invloed van deze openbaring willen opnemen, hebben we nodig om meer ten volle de context van de doornstruik te begrijpen. Dus zullen we nu verder gaan naar...

2. De plaats van de openbaring.

De locatie voor deze openbaring was in een braambos, een doornstruik. Merk op dat dit niet zomaar een struik was. Het was in een doornstruik dat Mosje G'd ontmoette toen hij Jetro's schapen hoedde in de bergen van Midian. De vraag is: "Waarom openbaarde G'd Zichzelf aan Mosje in een brandend braambos, in een brandende doornstruik? Met andere woorden, er zijn veel andere mogelijke plaatsen en manieren van waaruit G'd kon hebben gesproken, zoals van een hoge berg of in een glorierijke wolk van de hoogste hemelen. Waarom verkoos G'd om een belangrijke openbaring te geven uit het midden van een struik, of om preciezer te zijn, uit een doornstruik? Natuurlijk heeft deze vraag aanleiding gegeven tot een menigte van commentaren uit verschillende bronnen. Daarom is een waarschuwend woord op zijn plaats: Daar de Heer ons niet specifiek het antwoord verteld heeft, zouden wij er wijs aan doen ons te onthouden van dogmatisch te zijn, in welke suggestie dan ook. Naar onze mening ligt het beste antwoord heel wel mogelijk in een combinatie van al de gesuggereerde antwoorden. Berkowitz gelooft echter dat Professor Leibowitz een meest passend antwoord heeft. Zij citeert een *midrasj* die de doornstruik interpreteert als iets wat één van de attributen van G'd symboliseert. Zij schrijft op een manier alsof zij de Heilige citeert, zeggend:

"Voel jij niet dat Ik folterende pijn lijd wanneer Israël lijdt? Weet daarom dan uit het karakter van de plaats waarvan Ik met jou spreek, uit de doornstruik, dat Ik als het ware jullie lijden samen met je deel!" Leibowitz vervolgt dan verder met haar eigen uitleg zoals hierna weergegeven: "De Almachtige is afgebeeld als lijdend aan de folterende pijn om aan de *Thorageleerde* te benadrukken dat Hij Die vervolging en lijden aan het zaad van Awraham verordend en voor eeuwen Zijn aangezicht voor hen verborgen heeft, niet een wrede G'dheid is die willekeurig Zijn schepping mishandelt. Eerder is Hij een Vader Die Zijn kinderen voor hun bestwil tuchtigt." Zij besluit dan door Rashi te citeren, die zegt: "Uit het midden van de doornstruik - en niet uit het midden van enige andere boom - wordt de tekst uitgedragen: 'Ik zal met hem zijn in moeilijkheden'."

Als deze uitleg correct is, schildert het een mooi portret van de soort van G'd Die in feite Zichzelf aan Mosje openbaarde, aan de Kinderen Israël's en aan de rest van de mensheid. Want het schildert een G'd die de mensheid niet voortdurend in zijn eigen zonde zou laten lijden tot in het oneindige. Hij stond Zichzelf toe op een of andere manier, in een vorm of gedaante, bijna onbegrijpelijk, "een man van smarten te worden, vertrouwd met ziekte" (Jesjahoe 53), toen Hij "voor ons tot zonde werd gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid G'ds" (2 Korinthe 5:21). Inderdaad, dezelfde G'd Die Zijn mededogen en bereidwilligheid om te voelen en op een reële wijze Zich van het lijden van de Kinderen Israël's bewust werd (in Sjemot hoofdstuk drie), is Dezelfde Die de Messiach zond om Zich te identificeren met het lijden van zondige mensen om hen te bevrijden van de slavernij van zonde en hen tot Zichzelf te brengen.

3. De betekenis van de openbaring.

Het is nu tijd om de betekenis van de openbaring zelf te onderzoeken. Vanuit het midden van de doornstruik openbaarde G'd zijn persoonlijke naam aan Mosje. Teneinde deze naam zo volledig als mogelijk is te begrijpen, dienen we een beetje technisch te worden. De Heilige vertelde Mosje in 3:14 dat Zijn Naam is: 'əhʒəh 'asjèr 'əhʒəh, אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. De tekst in het Hebreeuws is erg duidelijk; er zijn geen tekstmoeilijkheden. Veel commentatoren zoals Rabbi Hertz vertalen dit zinsdeel met: "Ik ben Die Ik ben", daarbij de nadruk leggend op het feit dat de woorden een doorlopend aspect uitdrukken. Ook Nahum Sama stemt daarmee in en vertaalde dit zinsdeel met twee mogelijkheden; "Ik ben Wie Ik ben" en "Ik zal zijn wat Ik zal zijn". Blijkbaar zagen de rabbi's van de oudheid ook een doorlopende drijfveer in dit zinsdeel. We weten dit ook, omdat de Septuaginta (LXX) deze woorden in het Grieks vertaalt met: ego eimi, εγω ειμι. Het complete zinsdeel in LXX is: "Ik ben Hij Die zal zijn." G'd openbaart Zich aan ons als dat Hij de Eeuwige is. Israëls G'd is "Hij Die tijdloos en eeuwig is." In de volgende *parasjah* wordt de naam van G'd verkort tot JHWH, יהוה. Dit is door de eeuwen heen als G'ds persoonlijke naam doorgegeven. Het was niet zo dat Hij daarvoor met die naam nooit gekend was. Hij was dat wèl. De Patriarchen wisten dat G'd die naam had, maar zij begrepen nooit wat Hij werkelijk betekende. Zij kenden Hem als een G'd Die covenanten maakte en beloften deed. Nu vertelt de Heilige aan Mosje dat van die tijd af Israël G'd zal kennen als de covenant-houdende G'd, niet alleen de covenant-makende G'd. Een belofte-houdende G'd en een covenant-handhavende G'd, want Hij is eeuwig en zal nooit veranderen. Het moet opgemerkt worden dat in de Joodse historie deze naam JHWH, יהוה, uiteindelijk met zulk een heiligheid beschouwd werd dat hij uiteindelijk ophield uitgesproken te worden uit vrees dat hij op de verkeerde manier zou worden gezegd en daarmee het verbod overtreden over het niet ijdel gebruiken van de Naam van G'd. De enige die deze Naam zei was de hogepriester op *Jom Kippoer*. Door ieder ander werd zijn uitspraak vervangen door "Adonai" (= Heer). Deze vervanging werd in het Grieks vertaald als *kyrios*. Niemand kan vandaag dogmatisch beweren te weten hoe dit Hebreeuwse woord, יהוה, precies wordt uitgesproken!

4. Het doel van de openbaring.

We hebben voor deze magnifieke openbaring al hints gegeven naar enige van de doelen. Het kan nuttig zijn om deze doelen samen te vatten.

a. *Om Israël te bemoedigen.*

Zeker één van de vooropgestelde doelen voor deze openbaring in 3:14 was om het volk van Israël te bemoedigen. Zij dienden te weten, dat G'd om hen gaf. In feite hadden velen het nodig om te weten of Hij wél of niet bestond! Deze openbaring van de Eeuwige werd ontworpen om enige van zulke twijfels te verdrijven. Niet alleen bestond G'd, maar Hij was, is en zal altijd intiem bekommerd om hen zijn. Bovendien zouden de Israëlieten begrepen hebben dat, terwijl zij G'd kenden als een belofte-maker, zij Hem nu zouden leren kennen als de belofte- of covenant-houder.

b. *Om Mosje te bemoedigen.*

Een tweede doel voor deze openbaring is om Mosje te bemoedigen. De context, de plaats en de aard van de openbaring werd door G'd ontworpen om Mosje te bemoedigen om G'ds belangrijke en moeilijke roeping te ontvangen en te aanvaarden. Mosje zou begrepen hebben dat G'd Zich identificeerde met Zijn Volk in hun lijden. Hij zou dat ook hebben begrepen vanwege deze openbaring, G'd beloofde dat Hij altijd met Mosje zou zijn, waar ooit en wanneer ooit Hij nodig was.

c. *Om ons te onderwijzen over de Messias.*

Tenslotte geloven we dat het belang van deze openbaring verder ging, ver voorbij de historische tijdsperiode waarin hij werd gegeven. Het schijnt dat we deze openbaring dienen te zien in de context van de gehele Schrift. Wanneer we dat doen, zullen we zien dat het helpt om ons van een belangrijk inzicht te voorzien in de persoon en het werk van de Messias. Om de Messias in deze *parasjah* te zien, dienen we de taal van deze unieke openbaring aan

Mosje in Sjemot 3:14 te vergelijken met de taal die Jesjoea gebruikte om Zichzelf te beschrijven, speciaal in het Evangelie van Johannes. Zoals al is opgemerkt, vertaalt de Septuaginta (LXX) deze openbaring met *ego eimi*, εγω εμι. Dit Griekse zinsdeel wordt herhaaldelijk door Jesjoea in het Evangelie van Johannes gebruikt om naar Zichzelf te verwijzen. Aldus schijnt er een verbinding te zijn tussen Exodus 3:14 en Jesjoea. De woorden *ego eimi* betekenen "Ik ben." *Ego* is het persoonlijk voornaamwoord "Ik" en *eimi* is het werkwoord "ben." In het Grieks is het niet altijd nodig om het persoonlijk voornaamwoord samen met het werkwoord te gebruiken, omdat het onderwerp vaak in het werkwoord is opgesloten. In dit korte zinsdeel wordt het persoonlijk voornaamwoord *ego* daarom geplaatst met de onvoltooid tegenwoordige tijd voor de eerste persoon van het werkwoord "zijn" (*eimi*), of voor de nadruk of voor andere redenen.

Het is heel goed mogelijk dat wanneer Jesjoea zei: "Ik ben"..., *ego eimi*, de *ego* eenvoudig werd gebruikt voor de nadruk. Bijvoorbeeld toen Hij zei: "Ik ben het licht der wereld" (Johannes 8), kon Hij alleen maar hebben gezegd: "Ik ZÉlf en géén ander, ben het licht der wereld!" Maar er kan ook iets anders zijn dat Jesjoea communiceerde. We hebben al aangegeven hoe de Septuaginta (LXX) Sjemot 3:14 vertaalde. De zeventig rabbi's, die rond het jaar 250 v.Chr. het Hebreeuws in het Grieks vertaalden, besloten dat de beste manier om אֲנִי הוּא אֱשֶׁר אֲדִיבָה in het Grieks om te zetten, was om te schrijven *ego eimi ho hon*. Merk op dat het eerste stuk het vertrouwde zinsdeel "*ego eimi*" is. Gebaseerd op deze taalkundige verbinding kon het mogelijk zijn dat wanneer Jesjoea verklaarde: "Ik ben...", Hij aangaf dat Hij op een of andere manier dezelfde identiteit als de "Ik ben" van Sjemot, de Heilige Israël's deelde. We geloven dat Hij Die was! Er is een lijn van bewijs dat deze "suggestie" veel concreter maakt! Zie daarvoor Johannes 8:48-59. Hier is Jesjoea in een verhitte discussie met enkele Judeese P'roesjiem (Farizeeërs) die Zijn onderwijzing verwierpen. Zij spraken uiteraard Hebreeuws! De discussie in deze passage betreft of een Joods persoon wél of niet zijn lichamelijke afstamming als voldoende kan claimen om te denken dat hij in een goede relatie met G'd is. Jesjoea richtte Zijn redenering naar hen toe om hen te overtuigen dat zij het nodig hadden om in Hem te geloven om zó een goede relatie met G'd te hebben en niet te vertrouwen op enig ander criterium - speciaal niet te vertrouwen op hun lichamelijke afstamming van hun vader Awraham. Aan het eind van Zijn argument zei Jesjoea: Jullie willen claimen dat Awraham jullie vader is en daarom rusten jullie op zijn verdiensten? Ik vertel jullie de waarheid: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: 'Eer Awraham was, ben Ik.'" (*ego eimi*). Zij wilden Hem toen vanwege G'dslastering stenigen! Jesjoea vertelde hen dat Awraham zelf "zich verheugde bij de gedachte Mijn dag te zien; en hij zag hem en was verheugd" (Johannes 8:56).

J. H. ten Kate, 24 December 2002, (naar Berkowitz).